

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

✉: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.

☎: 441-6501 📠: 06-1/441-6502

✉: titkarsag@panasztestulet.hu

🌐: www.panasztestulet.hu

Ügyszám: FRP/56/2013/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

306/2013. (X. 22.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) **panaszos**¹ 2012. november 14-én a BRFK Gazdaságvédelmi Osztályán előterjesztett **panasza alapján indult eljárásban** a 2013. október 22-én – dr. Kádár András Kristóf testületi tag távollétében – megtartott zárt ülésén született állásfoglalását

megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

I.

A panaszos a vele szemben 2012. november 14-én fogatosított rendőri intézkedésekkel szemben a Budapesti Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: BRFK) Gazdaságvédelmi Főosztályán tett panaszt, majd 2013. január 2-án kelt nyilatkozatában kérte, hogy panaszát a Testület vizsgálja ki. A rendőri szerv előtt megindult közigazgatási hatósági eljárást a rendőri intézkedés jogszerűsége tárgyában a Testület eljárásának befejezéséig a fentiek okán felfüggesztették.

1) Panaszbeadványában a panaszos előadta, hogy egy büntetőeljárás keretein belül 2012. november 14-én hajnalban budapesti lakásában jogszerű határozat alapján házkutatást fogatosítottak. A panaszossal egyidejűleg közölték, hogy a házkutatást követően kihallgatásra kell velük mennie a B. városi Gy. utcába, melyet a panaszos tudomásul vett. A panaszos ekkor még nem gyanúsítottként volt jelen az eljárási cselekményen. A házkutatás ellen nem emelt kifogást, a nyomozókkal mindenben együttműködött.

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

Miután a házkutatásról készült jegyzőkönyvet felvették és aláírták a panaszossal, közölték vele, hogy megbilincselve viszik a kihallgatásra. A panaszost ez a közlés nagyon megdöbbentette, hiszen büntetlen előéletű, köztisztviselő álló kormánytisztviselő léte mindig betartotta a jogszabályokat. A panaszos tiltakozását szóban azonnal kifejezte, és jelezte, hogy az intézkedéssel szemben panaszt fog tenni. Ennek ellenére az aránytalan és méltóságát sértő bilincselésének alávetette magát. A panaszos azt sem értette, mi indokolta vele szemben a kényszerítő eszköz alkalmazását, mikor a helyszínen négy rendőr tartózkodott. Az egész jelenet 20 éves fia jelenlétében történt, és mind a panaszosnak, mind fiának komoly traumát okozott.

Véleménye szerint a bilincs használatának törvényi feltételei nem voltak jelen, személyi szabadságát aránytalanul korlátozták.

2) A panaszos 2013. február 6-ai levelében kiegészítette a panaszát az alábbiakkal.

A bilincselésén túl sérelmezi előállítását is, mivel véleménye szerint indokolatlanul alkalmazták vele szemben. Megítélése szerint őt idézni kellett volna kihallgatására.

Őt az intézkedő rendőrök nem tájékoztatták bilincselésének okáról, holott a panaszos jelezte értetlenségét és döbbenetét.

A panaszost a történetek lelkileg nagyon megviselték.

II.

A panaszos által tett panaszon túlmenően a BRFK Hivatala megküldte a Testület részére az ügyre vonatkozó iratanyagot.

1) A BRFK Gazdaságvédelmi Főosztálya 2012. november 21-én kelt levelében rögzíti, hogy 2009. szeptember 9-e óta folytattak nyomozást hűtlen kezelés büntetnének megalapozott gyanúja miatt A. Gy. és társai ellen. A nyomozás során 2012. november 14-én a panaszost és további két személyt a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 33. § (2) bekezdésének b) pontja alapján előállították.

2) A Testület rendelkezésére áll a panaszos gyanúsított kihallgatásáról készített jegyzőkönyv, mely a panaszossal szemben fogantatott rendőri intézkedés tekintetében nem tartalmaz információt, így ennek ismertetésétől a Testület eltekint. A panaszos a gyanúsítása ellen panasszal élt a Büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 196. §-a alapján, mivel véleménye szerint az intézkedés idején hatályos Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 319. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés d) pontja szerint minősülő, folytatólagosan elkövetett, jelentős vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntetést nem követte el.

3) A panaszos előállításáról készített jelentés az alábbiakat tartalmazza. A panaszost az Rtv. 33. § (2) bekezdésének b) pontja alapján állították elő, mivel bűncselekmény elkövetésével volt gyanúsítható. A panaszossal szemben bilincset alkalmaztak az Rtv. 48. § c) pontja alapján, szökésének megakadályozása érdekében. A bilincset a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 41. § (4) bekezdésének b) pontja szerint 08 óra 30 perctől 09 óra 15 percig alkalmaztak a panaszossal szemben, melynek során sérülése nem keletkezett.

A panaszos lakásánál 2012. november 14-én 06 óra 08 perckor házkutatás fogatosítása céljából jelent meg négy rendőr (2 r. szds., 1 r. fhdgy., 1 ktv.). A nyomozati cselekmény fogatosításakor a lakásban a panaszoson kívül fia, R. Cs. J. tartózkodott. A házkutatás befejezését követően a panaszost tájékoztatták arról, hogy kényszerítő eszközként vele szemben bilincset fognak alkalmazni és őt előállítják a B. városi Gy. utcába. A közlést a panaszos tudomásul vette, majd kezeit előre bilincselve előállították. A panaszost 2012. november 14-én 12 óra 15 perckor engedték szabadon.

A panaszos a kényszerítő eszköz alkalmazását megpanaszolta. A parancsnoki vélemény és kivizsgálás szerint a panaszossal szemben fogatosított intézkedés, valamint a bilincs használata jogszerű volt.

4) A BRFK Gazdaságvédelmi Osztályának r. fhdgy.-a 2012. november 19-én készítette el jelentését, melyben az szerepel, hogy a panaszost és négy társát előállították, és velük szemben bilincset szökésük, illetve támadásuk megakadályozása végett alkalmaztak. A jelentés hozzáteszi, hogy „a bilincs használatának szükségességét az ügy kiemelt jelentősége, valamint a bűncselekmény tárgyi súlya indokolta”.

5) 2012. november 21-én a BRFK Gazdaságvédelmi Főosztályának vezetője (r. ezredes) kivizsgálta azt a panaszt, melyet a panaszos és társai tetek bilincselésük okán.

A panaszos és társai bilincselésének szükségessége kapcsán az alábbi megállapításokat tette. Előállításukhoz szolgálati gépjárművet vettek igénybe, melynek során nagy forgalmú lakott területen belüli útszakaszokon közlekedtek. Bilincset „közvetlenül a rendőri intézkedés alá vont személy szökésének, támadásának megakadályozása, közvetetten pedig a közlekedés biztonsága, továbbá a közlekedésben résztvevő más személyek életének, testi épségének a védelme érdekében” alkalmaztak.

A r. ezredes kihangsúlyozta, hogy – többek közt – a panaszossal szemben folyó büntetőeljárás tárgyát képező bűncselekmény kiemelt tárgyi súlyú, melyet a jogalkotó is a társadalomra kiemelten veszélyesnek minősített. A fentiek következtében valamennyi, ezen cselekménnyel érintett személlyel szemben végrehajtott rendőri intézkedés alkalmazásával fokozott óvatossággal és körültekintéssel volt indokolt eljárni az arányosság követelményének szem előtt tartása mellett.

Ezen túlmenően a főosztályvezető kiemelte, hogy arra is tekintettel kellett lenni, hogy a rendőri intézkedés más személyek, jelen esetben közlekedésben résztvevők élet- és testi épségét nem veszélyeztethette.

A fenti érvek figyelembevételével a főosztályvezető úgy ítélte meg, hogy a panaszos és társainak bilincselése jogszerű és szakszerű volt, és az elkövetett cselekmény tárgyi súlyával, más személyek életének, testi épségének megóvásához feltétlenül szükséges intézkedéssel arányban állt, és alkalmazása szükséges volt.

III.

A Testület a panaszbeadvány és a rendőrségtől kapott felvilágosítás alapján az alábbi megállapításra jutott.

A Testület álláspontja szerint a rendőri fellépés érintette a panaszos Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) II. cikkében rögzített emberi méltósághoz való jogát, IV. cikk szerinti személyes szabadsághoz való jogát, valamint XXIV. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes eljáráshoz fűződő jogát – az alábbiak szerint.

1) Elsőként a Testület a panaszos előállításának jogszerűségét vizsgálta, mivel a panaszos kifogásolta, hogy az nem volt indokolt vele szemben.

A panaszos úgy gondolja, elég lett volna őt megidézni, felesleges volt előállítása. Az idézést a Büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 67. §-a rendezi, melynek értelmében „ha e törvény kivételt nem tesz, a bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság azt idézi, akinek a jelenléte az eljárási cselekménynél kötelező (...). Akit megidéztek, köteles az őt megidéző bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság előtt megjelenni.”

a) A panaszos előállításáról készített jelentés rögzíti, hogy a panaszost az Rtv. 33. § (2) bekezdésének b) pontja alapján állították elő („a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható”).

A rendőrségi dokumentációból kiderül, hogy a panaszost hűtlen kezelés gyanúja okán vitték kihallgatásra a Gy. utcába a lakásában történt házkutatást követően. A BRFK Gazdaságvédelmi Főosztályának vezetője kiemelte, hogy a gyanú tárgyát képező bűncselekmény kiemelt tárgyi súlyú, melyet a jogalkotó is kiemelten veszélyesnek minősített.

Az a rendőrségi iratokból nem derült ki, hogy a panaszosnál találtak-e, és ha igen, milyen bizonyítási eszközt. Feltételezhető azonban, hogy a házkutatás során a rendőrök olyan információk birtokába jutottak, melynek alapján a panaszos azonnali kihallgatásának szüksége merült fel.

Ezen a ponton a Testület fontosnak tartja, hogy utaljon töretlen gyakorlatára, amely szerint az intézkedés alapjául szolgáló jogellenes cselekmény – akár szabálysértés, akár bűncselekmény – tényállásszerűségét kizárólag a rendőri intézkedés jogalapja szempontjából vizsgálhatja. Az Rtv.-ben rögzített hatásköri szabályok szerint ugyanis a Testület nem veheti át a büntetőügyben eljáró, illetőleg a szabálysértési hatóságok szerepét, azonban ha nem végezné el a rendőri intézkedés alapjául szolgáló cselekmény értékelését – olyan esetekben, amikor a rendőrség az intézkedés alapjaként bűncselekmény vagy szabálysértés gyanújára hivatkozik –, az alapjog-korlátozás vizsgálata üresedne ki. A fentiek alapján olyan esetekben, amikor a rendőrség valamely intézkedést vagy intézkedés-sorozatot azzal indokol, hogy azt az érintett által vélhetően elkövetett bűncselekmény vagy szabálysértés alapozta meg, a Testület azt vizsgálja (az érintett vétkességének kérdésében való állásfoglalás nélkül), hogy a bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésének az adott intézkedéshez – így jelen esetben az előállításhoz – szükséges fokú gyanúja fennállt-e.

Tekintettel arra, hogy a panaszossal szemben egy kiemelt tárgyi súlyú bűncselekmény gyanúja kapcsán folytattak házkutatást, és a rendőrség által megnevezett bűncselekmény elkövetésének minimális (intézkedéshez szükséges mértékű) gyanúja fennállt, az Rtv. 33. § (2) bekezdésének b) pontja megfelelő jogalapot biztosított a panaszos előállítására. A fentiek okán a panaszos személyes szabadsághoz való alapvető joga nem szenvedett sérelmet.

b) Mivel a Testület az előállítás jogalapját megfelelőnek találta, a továbbiakban azt vizsgálta, hogy az intézkedés megfelelt-e az arányosság követelményének. Az Rtv. 15. §-a szerint ugyanis a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

Az Rtv. 33. § (2) bekezdése funkcióját tekintve a rendőri mérlegelésnek ad teret az intézkedés alá vont személy előállítását illetően, tehát lehetőséget biztosít az intézkedő rendőr számára az előállítás foganatosítására, ugyanakkor – ellentétben az ugyanezen szakasz (1) bekezdésében felsorolt esetekkel – nem teszi azt kötelezővé. Azonban a mérlegelés lehetősége sem korlátlan – a Testület töretlen gyakorlata szerint a mérlegelés akkor állja ki a jogszerűség próbáját, ha az megfelel az Rtv. 15. §-ában rögzített arányossági kritériumnak, tehát nem okoz olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. A fentiekből kiindulva, a jogalap megléte önmagában nem teszi a rendőri intézkedést jogszerűvé. Amennyiben az arányosság követelménye nem érvényesül, úgy a megfelelő jogalap megléte mellett is jogszerűtlenné válik az intézkedés.

Az arányosság megítélésekor a Testületnek azt kellett figyelembe vennie, hogy volt-e az előállításnak olyan célja, amely csak a szabadság korlátozásával volt elérhető.

A Testület erre a kérdésre is igenlő választ adott. A gyanúban szereplő bűncselekmény tárgyi súlya, illetőleg a kiszabható súlyos büntetés miatt a rendőrség alappal gondolhatta, hogy a panaszossal szemben halaszthatatlan nyomozati cselekményt (kihallgatását) kell foganatosítania, mely meg is történt.

A panaszos előállítása tehát azt célozta, hogy egy kiemelkedő tárgyi súlyú bűncselekmény kapcsán a panaszost gyanúsítottként kihallgassák. A Testület megítélése szerint ezen rendőri intézkedés arányosnak tekinthető, ezáltal a panaszos személyes szabadsághoz fűződő joga nem sérült.

2) A Testület ezt követően vizsgálta a bilincs alkalmazásának jogszerűségét.

A panaszos beadványában kifejtette, hogy érthetetlennek tartotta, hogy vele szemben milyen okból alkalmaztak bilincset, hiszen köztisztviselőként álló kormánytisztviselő, aki a szabályokat mindig betartotta. A rendőrök a házkutatás befejeztével tájékoztatták, hogy előállítják gyanúsítottként kihallgatásra, melyet a panaszos tudomásul vett. Ezt követően közölték vele, hogy meg fogják bilincselni. A panaszos ugyan azonnal jelezte szóban, hogy ezzel nem ért egyet és ellene panaszt fog tenni, ellenállást azonban nem tanúsított a rendőri intézkedéssel szemben. Bilincselésének okát azért sem értette, mert vele szemben négy rendőr intézkedett.

A kényszerintézkedés alkalmazására fia szeme láttára került sor.

A kényszerítő eszközök alkalmazásának általános szabályait az Rtv. 16. §-a rendezi, eszerint „a rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége nélkül is biztosítható”.

Az Rtv. 48. §-ának c) pontja alapján a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy szökésének megakadályozására.

A bilincs alkalmazásának szabályait a Szolgálati Szabályzat 39. §-a tovább részletezi, melynek alapján „az Rtv. szerinti kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan.”

A Szolgálati Szabályzat 41. § (1) bekezdésének c) pontja alapján bilincs alkalmazása különösen azzal szemben indokolt, akinek az elfogására bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt került sor, és szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg.

A panaszos előállításáról készített jelentés rögzíti, hogy a panaszossal szemben az intézkedő rendőrök Rtv. 48. § c) pontja alapján a szökés megakadályozása érdekében alkalmaztak bilincset.

A kényszerítő eszköz alkalmazása előtt a figyelmeztetés megtörtént. A bilincset 08 óra 30 perctől 09 óra 15 perc között alkalmazták a panaszossal szemben a Szolgálati Szabályzat 41. § (4) bekezdésének b) pontja szerint a panaszos kezeinek előre bilincselésével.

A rendőrségi dokumentumok sehol nem számolnak be sem a panaszos szökési kísérletéről, sem erre utaló magatartásról, sem támadásról, sem olyan aktív ellenszegülésről, ami indokolta volna a bilincs alkalmazását. Mindössze a bűncselekmény kiemelt tárgyi súlyára, az ügy jelentőségére, valamint a közlekedés biztonságára és mások életének és testi épségének védelmére hivatkoztak, mely nem teremti meg a bilincs alkalmazásának jogszerűségét.

Amennyiben a jelen esetben fenn is állt volna a szökés veszélye, csak akkor lett volna alkalmazható a bilincs – figyelemmel az Rtv. 15. §-ban és a 16. § (1) bekezdésben foglalt arányosság követelményére, illetve a Szolgálati Szabályzat 39. §-ában előírt fokozatosság elvére –, ha a testi kényszer alkalmazása nem vezetett volna eredményre, vagy már eleve kilátástalan lett volna az enyhébb kényszerítő eszköz alkalmazásának sikere.

A fentiek alapján a Testület álláspontja szerint súlyos mértékben sérült a panaszos emberi méltósághoz való joga, mivel a bilincs alkalmazására megfelelő jogalap nélkül került sor, illetve a bilincs alkalmazása az adott helyzetben aránytalan sérelemmel járt.

3) A panaszos végezetül sérelmezte, hogy bilincselésének okáról nem tájékoztatták, pedig jelezte feléjük megdöbbenését.

A kényszerítő eszközök alkalmazása kapcsán az Rtv. mindössze annyit ír elő, hogy arra az érintettet előzetesen figyelmeztetni kell, mely nem vitatottan megtörtént.

Ugyanakkor az Rtv. 24. § (1) bekezdése előírja, hogy a rendőr köteles a hozzáfordulónak a tőle elvárható felvilágosítást megadni. Ennek alapján elvárható lett volna, hogy a bilincselés okáról való érdeklődés esetén a rendőr arról tájékoztassa a panaszost.

A rendőrségi dokumentumok azonban nem tartalmaznak arra vonatkozóan utalást, hogy a panaszos érdeklődött volna bilincselésének okáról, hanem azzal ellenkezőleg azt rögzítik, hogy a panaszos tudomásul vette a bilincselésre vonatkozó figyelmeztetést.

Az egymásnak ellentmondó nyilatkozatok fényében a Testület nem tudott megalapozott döntést hozni abban a kérdésben, hogy sérült-e a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga.

IV.

A Testület eljárása során vizsgálta azon panaszos beadványát, aki kifogásolta előállítását és bilincselését. A rendelkezésre álló információk alapján a Testület úgy ítélte meg, hogy a panaszos előállítását megfelelő jogalap birtokában fogatosították, betartva az arányosság követelményét is. Bilincselését azonban a rendőrség megfelelő jogalap hiányában fogatosította, így sérült a panaszos emberi méltósághoz való joga. A kényszerintézkedés alkalmazásának okáról való tájékoztatás tekintetében a Testület nem tudott döntést hozni az egymásnak ellentmondó nyilatkozatok miatt.

Álláspontja szerint a jogsérelem mértéke eléri azt a szintet, amely indokoltá teszi, hogy a Testület állásfoglalását megküldje az országos rendőrfőkapitánynak, ezért döntését a rendelkező részben foglaltak szerint alakította ki.

Budapest, 2013. október 22.

Dr. Kozma Ákos
elnökhelyettes, testületi tag

Dr. Féja András
előadó testületi tag

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
testületi tag